

Kościół parafialny w Świebodzinie

A

Informacje źródłowe:

1334 – wzmianka o plebanie Wernerze;

1379 – uposażenie parafii przez księcia Henryka;

1399 – przywilej odpustowy biskupa poznańskiego Wojciecha dla ołtarza Bożego Ciała w kościele parafialnym p.w. św. św. Piotra i Pawła;

1440 – zatwierdzenie przez biskupa poznańskiego fundacji i erekcji ołtarza Świętej Trójcy, Panny Maryi i św. Barbary;

1512 – erekcja z fundacji kaznodziei Jana i burmistrza Jana Smytha.

Szczegóły historyczne i architektoniczne

Kościół położony jest w północno wschodniej części miasta pomiędzy rynkiem a zamkiem. Usytuowanie to, w pobliżu rynku i murów miejskich wskazuje na wpływy wielkopolskie, gdzie tego rodzaju rozwiązanie było powszechne. Pierwotne wezwanie św. św. Piotra i Pawła zmienione zostało w połowie XV w. na obecne – św. Michała Archanioła. W aktach poznańskich są bardzo liczne materiały dotyczące świebodzińskiego kościoła

parafialnego (od 1404 r. do poł. XVI w.). Świebodzin był znacznym ośrodkiem kościelnym, m.in. siedzibą dekanatu.

Na temat wyglądu pierwszego kościoła parafialnego z okresu przestrzennej lokacji Świebodzina brak jest danych źródłowych. Można jedynie przypuszczać, że nie odbiegał od średniowiecznej, drewnianej zabudowy miasta i był zapewne jednonawową drewnianą budowlą. Obecna budowla pochodzi z drugiej połowy XV w. Wzniesiona została jako trójnawowa, trójprzęsłowa hala z pięciobocznie zamkniętym chórem z obejściem szerokości trzech naw. Do zachodniego skraju północnej nawy przylegała dość masywna czworoboczna wieża. Na plan kościoła w dużej mierze wpłynęła katedra biskupstwa lubuskiego w Przyborzu (Fürstenwalde) po zachodniej stronie Odry.

Przy odbudowie po pożarze w 1541 r. od strony północnej dobudowano czwartą nawę, zamkniętą prostą ścianą na wysokości ściany tęczowej. Od strony południowej wybudowano rząd kaplic, z umieszczoną nad nimi, otwartą do wnętrza kościoła *emporą*¹. Zmienione zostało nakrycie wieży z wysmukłej iglicy na kopułę z iglicą obwiedzioną *attyką*². Wnętrze podzielono na nawy ostrołukowymi *arkadami*³ o ośmiobocznych wysmukłych filarach. Nawę główną nakryto bogatym sklepieniem sieciowym, nawy boczne i dwie kaplice posiadają sklepienie gwiazdziste, na zewnątrz gęstożebrowe, trzecia kaplica posiada sklepienie kryształowe.

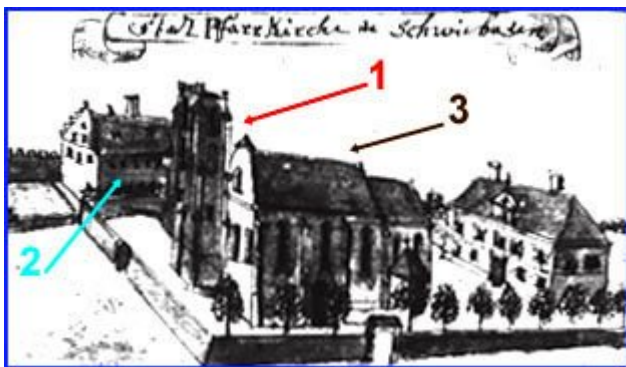
W drugiej połowie XVII w. (1660) kościół spłonął i został odbudowany w dawnym kształcie. W latach 1850-1858 nastąpiła gruntowna restauracja neogotycka wg projektu F.A. Stülera. Rozebrano wieżę, przebudowano fasadę zachodnią i szczyty przybudówek, dodano *maswerkowe*⁴ fryzy wieńczące, przed fasadą zbudowano arkadowy przedsionek. Na przedłużeniu czwartej nawy od wschodu dobudowano zakrystię z biblioteką na piętrze. Trzy nawy głównego korpusu kościoła nakryto wspólnym dachem siodłowym, czwarta nawa, oraz kaplice posiadają osobne dachy o

tej samej konstrukcji (widok ogólny).

We wnętrzu zachowany późnogotycki tryptyk (XVI w.) umieszczony w chórze głównym, którego ostatnie filary spina belka tęczowa z późnogotycką Pasją. Pozostała część wystroju, na którą składa się rokokowy ołtarz Matki Bożej Zwycięskiej i znajdujące się przy filarach wielkie figury apostołów i świętych pochodzi z około 1740 r. Figura Madonny z ołtarza Immaculaty postawiona jest pod baldachimem, otaczają ją rzeźby adorujących świętych znajdujące się pomiędzy kolumnami, z boku zamykają całą architektoniczną kompozycję bramki z rzeźbionymi kratami.

Magdalena Kościukiewicz

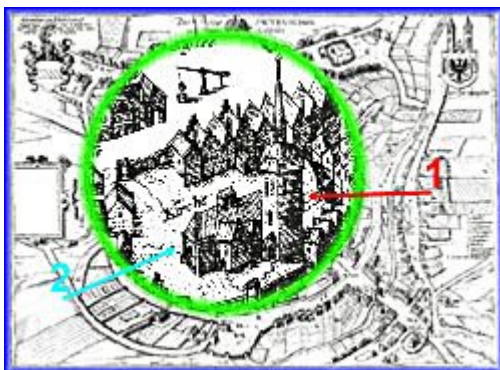
Kościół z masywną wieżą

Rysunek autorstwa Wernhera pochodzący z 1762-1768

- 1 – masywna wieża
- 2 – szkoła przyparafialna (obecnie dom SS. Pasterek)
- 3 – budynek kościoła

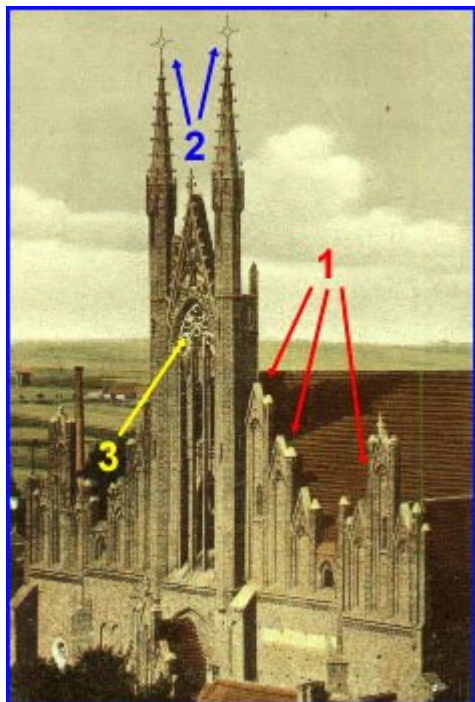
Wygląd kościoła z przebudowaną wieżą

Fragment miedziorytu Brauna z 1572-1618

- 1 – wieża zwieńczona iglicą
- 2 – budynek kościoła

Kościół z przebudowaną fasadą zachodnią

Pocztówka sprzed II wojny światowej

1 – szczyty schodkowe

2 – krzyże joannickie

3 – maswerki

Widok ogólny na bryłę kościoła

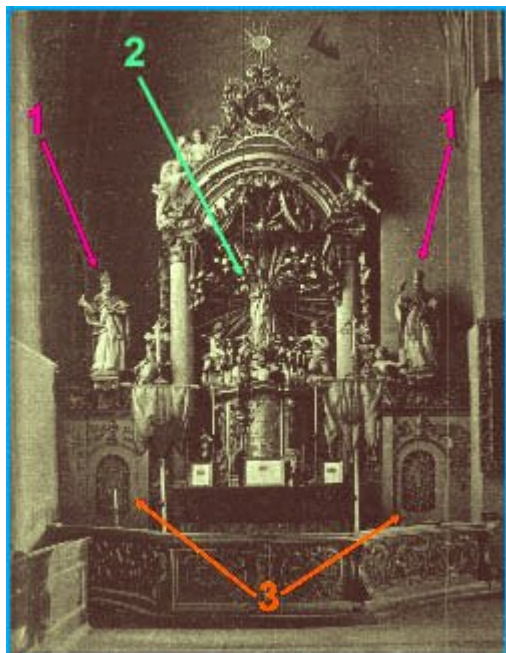
Widok ogólny na bryłę kościoła

Przedwojenna karta pocztowa

Bryła kościoła widziana z kierunku południowo – wschodniego.

Widoczne są boczne kaplice

Ołtarz Matki Zwycięskiej

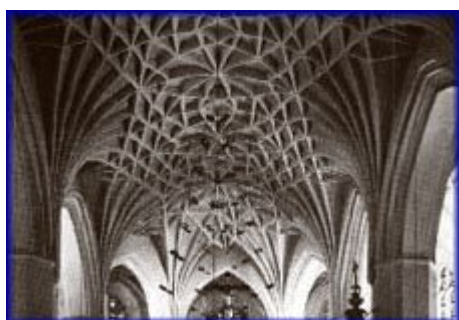
Zdjęcie przedstawia ołtarz w pierwotnym stanie

1 – postacie świętych: Augustyna i Ambrożego

2 – figura Matki Bożej

3 – bramki z kratami

Sklepienie sieciowe w nawie głównej

Sklepienie gwiaździste

Przypisy

¹. Empora – (niem. Empore) galeria lub trybuna wsparta na kolumnach, najczęściej w kościołach, głównie nad nawami bocznymi lub wejściem, mająca na celu powiększenie powierzchni

lub wydzielenie przestrzeni dla określonej grupy osób.

². Attyka – (gr. attikos) poziomy element architektoniczny ponad wieńczącym gzymsem budowli, zasłaniający częściowo lub całkowicie dach.

³. Arkada – (z wł. arcata) element architektoniczny składający się z dwóch podpór (np. filarów, kolumn, itp.) połączonych łukiem.

⁴. Maswerk – (z niem. Masswerk) charakterystyczny dla architektury gotyckiej element dekoracyjny, złożony z motywów geometrycznych, wykuty w kamieniu lub zrobiony z cegły, najczęściej jako wypełnienie otworów okiennych, balustrad, prześwitów, itp.